

Türk Dil Coğrafyasında “Kültürlerarası Etkileşim ve İletişim” Olgusu

Alper KASIMOĞLU*

Murat TAŞDAN**

Geliş Tarihi (Received): 03.11.2022– Kabul Tarihi (Accepted): 02.12.2022

Öz

İnsan ve onun bileşkesi olarak nitelenen topluluk veya toplumların yapısal ilişkiler içinde kültür yaratımları sosyolojik bir vakadır. İnşa edilen kültürler, tarihi süreci beraberinde taşıyarak değer yargılarını ve davranış biçimlerini oluştururlar. Bu süreçte iletişim kavramı karşımıza çıkmaktadır. Yapısal taşıyıcı özelliği ile “dil” iletişimin asal ögesidir. Dilin kültür ve iletişim kavramları içinde nasıl bir tanıma gereksinim duyduğu ve işlevi tartışıla gelen başlıca konular arasındadır. Kültürlerarası iletişimde yapısal misyon yüklenen dil kavramının ussal ve faal etken olduğu kabul edilebilir. Düşünce, kavram ve anlamlandırma, davranış ile kültürel iletişim olgusu olmaksızın değerler alanında yetkin bir paradigma tanımının zayıf kalacağı da ifade edilebilir saptamadır.

İş bu çalışmada konu, kavramsal bir çerçevede ele alınmış ve materyal olarak kavramlarla ilgili birincil çalışmalar ile ikincil aktarımlar taranarak, özet aktarımlar derlenmiştir. Disiplinlerarası kavramlar (kültür, dil, coğrafya, iletişim) bahsinde kültürlerarası etkileşim ve iletişimin Türk kültür coğrafyasında işlevliği araştırılmış ve yordanan çıkarımlar nitel ölçekli içerik analizi ile çalışmaya aksettirilmiştir.

Türk kültür dairesi içinde dil, kültür, coğrafya ve iletişim bağlamı kavramların izahları önem atfedilmektedir. Sözü edilen kavramlar arası ilişkiye dair aktarım ve yerel olgular ile birlikte, kültür aksiyomunun bütünleyicisi “dil”in kültürlerarası etkileşim ve iletişim sürecinde etkinliği, nitel yönleri ile bu çalışmada özetlenir. İrdelemeler ile ulusal ekseninde kültürlerarası etkileşim, iletişim ve dil örnekli bulgular temel çıkarımlardır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Dil, Kültürlerarası İletişim, Kültürlerarası Etkileşim, Türk Coğrafyası

The Phenomenon Of "Intercultural Interaction And Communication" In Turkish Language Geography

Abstarct

The creation of culture within the structural relations of the community or society, which is defined as the human and its composition, is a sociological phenomenon. Constructed cultures create value judgments and behavioral patterns by carrying the historical process with them. In this process, the concept of communication emerges. With its structural carrier feature, “language” is the essential element of communication. Among the concepts of culture and communication, the need for a definition of language and its function are among the main topics discussed. It can be accepted that the concept of language, which has a structural mission in intercultural communication, is a rational and active element.

In this study, the subject was discussed in a conceptual framework, primary studies and secondary transfers related to the concepts were scanned as material and summary transfers were compiled. The functionality of intercultural interaction and communication in the Turkish cultural geography on interdisciplinary concepts (culture, language, geography, communication) was investigated and the predicted inferences were reflected in the study with a qualitative-scale content analysis.

Emphasis is placed on the explanations of concepts related to language, culture, geography and communication within the Turkish cultural circle. In this study, the effectiveness of "language", which is the complement of the cultural axiom, in the process of intercultural interaction and communication, together with the transference and local facts regarding the relationship between the aforementioned concepts, is summarized in this study.

Keywords: Culture, Language, Intercultural Communication, Intercultural Interaction, Turkish Geography

*Doktora Öğrencisi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset ve Sosyal Bilimler

Anabilim Dalı, alper.kasimoglu@hbv.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-1753-8790

** Araştırmacı-Yazar, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, atsiz66@outlook.com, ORCID ID: 0000-0002-2471-6930

Giriş

Dil, kültür ve iletişim ilişkisinin tarihselliğini kategorik ve yeknesak bir cevap ile saptamak yeterli değildir; bu tözler binlerce yıllık tarihi ve sosyolojik arka planı barındırmaktadır. Salt etken olarak dil mi kültürü var etmektedir veya kültür ile birlikte dil gelişimi mi kendi seyrini bulmaktadır sorusuna verilecek cevaplar; ancak iççelik ihtiva edecektir. Fakat dil olgusunu insanlar arası iletişimde önemli bir enstrüman olarak kabul edildiği (Akalın, 1983) söylenmelidir.

Kesinliğine emin noktada bulunduğumuz husus, dil ile kültürün iletişim bahsinde ayrışık olamayacağıdır. Haddizatında Yaylagül'ün (2006, s. 7) ifade ettiği gibi dil olgusu us ve bilinç kavramlarının yanında iletişim süreçlerinin başat aktörüdür. Bu kavramlar yahut olgular, varlığını ifade çabasına girmekle diğer canlı türlerinden ayrılan insan topluluklarının birbirini önceleyen, referans kılan normları ve sembolleri üzerinden işlemektedir.

Dünyada kültürlerarası iletişim çalışmaları yarım asrı geçen bir izi barındırırken ülkemizde kültürlerarası iletişim 25 yıla dayanan geçmişi ile nispeten yeni bir disiplin olarak düşünülebilir:

Türkiye'de kültürlerarası iletişim çalışmaları, iletişim disiplini dahil olmak üzere sosyoloji, göç sosyolojisi, sosyal ve kültürel antropoloji, etnoloji disiplinlerinin çatısı altında gelişme göstermiştir. Türkiye'deki iletişim fakültelerinde kültürlerarası iletişim çalışmaları ilk olarak 1996 yılında Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin yüksek lisans programında Prof. Dr. Asker Kartan'nın verdiği ders ile başlamıştır (Binark, 2006, s. 79).

Beşeri iletişime kültürlerarası ekseninde kıymet atfetmek gerekirken Türk ulusunun tarihsel akışı ve coğrafi kapsamı da şüphesiz kültürel etkileşimde kıymeti haizdir; çünkü iletişim kültürü ve sosyal bilimler alanında kendini gösteren teorik süreçler, gelişmeler, dünyanın daha tanınan, bilinen bir küre haline gelmesi adına bize fikirler sunmakta iken Türk kültür coğrafyası gözardı edilemezdir.

Tarih; teknik gelişimin birbirini ittiği, baş döndürücü hızla toplumların mobilize olduğu günümüz küresel çağının kültürel, etni, dini, siyasi, ekonomik ve coğrafi sorunlarına kapı aralamıştır. Bu sebeple, “farklı kültürlerin karşılaşmaları durumunda ortaya çıkan kültürlerarasılık (...)” (Kartarı, 2019, s. 160) ve kültürlerarası iletişim disiplininde kavramsal süreç, kuram oluşturma ve gözlem-analiz kabiliyetleri ile birlikte pek çok yeni hipotezler, önermeler söz konusudur. Kitle iletişim kuramları ile birlikte disiplinler arası bir yaklaşım; yani hibrit hipotezlerin bulunduğu sahalarda kültürlerarası iletişim, bahse değer önemini hızla pekiştirmektedir.

Kültürlerarasılık kavramının izahı gereklidir ve bu kavram hakkında neler söylenildiğine bakılmalıdır. Sosyal bilimlerin sınırsız alanında kendine yer edinen kültürlerarası iletişim, kuramsal öz süreçlerini iletişim bilimi ve diğer sosyal bilimlere matuf katkılarla geliştirmektedir. Konu alanlarda (kültür ve iletişim) temas etmek istediğimiz “dil” kavramı da oluş/kavrayış ve aktarış süreçlerinin hayati tözü olması nedeniyle yadsınamaz önemdedir. Kültür ve dil ilişkisini kabul mecburiyeti ile ister çoklu (multi) geçişken kültürel zeminde, ister alt-kültür ilişkilerinde kültürlenme ya da etni merkezli kültürel yayılmada olsun, her kuram, dil kapsamlı paradigma dâhilinde meseleye değinme, hipotezini savlama veya antitez geliştirme gerekliliği ile karşı karşıyadır.

“İletişimde dil kodları, kültürlerarası iletişime derinlik kazandıran bir hüviyet ihtiva eder” tezi ile iş bu yazıda Türklüğün kültürel, politik coğrafyasına gönderme yapılmaktadır. İletişimdeki bazı kodların ideolojikleşmesi kültür ve iletişim ekseninde ulusal kimlikleri ifade etmede ve pek çok sebeple farklı kültürler arasındaki tahrip edilmiş yahut yıkılmış köprülerin nedenselliğini açıklamada veri sunabilmektedir.

1. Kültürlerarası İletişim

1.1. İletişim Kavramına Bakış

Günlük yaşamda sabah işe geldiğinizde birine yada birilerine selam verir, yapacağınız işler hakkında konuşur, işin muhtevasına göre işaretler veya yazılar kullanırsınız. Akşam eve vardığınızda ise aileniz ile zaman geçirirken yine sair iletişim aktivitelerine devam edersiniz. Dolayısıyla insan, duyulayan ve hissedilen sosyal bir canlıdır ve bir arada yaşayabilmek için iletişime ihtiyaç duymaktadır.

İnsan varlığının sürdürülebilirliği yine bu canlı türüne has olan “iletişim” yeteneği olmadan açıklanamaz. Paleolitik çağdan kalma bir figür, Orhun Vadisi’ndeki bengü taşlar, giyim kuşam, medya, bir ağıt ve hatta suskunluk dahi insana özgü bir olguyu, iletişimi ifade etmektedir. Dolayısıyla iletişim, insanoğlunun kendini tasvir ve varlık biçimidir.

“İletişim” kavramı Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde şöyle tanımlanmaktadır: “1. Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon. 2. Telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak

yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme, muhabere, komünikasyon: (...)” (<https://sozluk.gov.tr>, 2019).

Kültürel kodlarda iletişim “communication” insan odaklı ve insanlar arasındır. Yaylagül’e (2006, s. 10) göre “insanın toplum olarak yaşaması ve üretim faaliyetlerinde bulunması iletişimi zorunlu kılmıştır”. Marshall (1999, s. 37) ise “(...) iletişimin temel bileşenleri genellikle göndericileri (üreticiler), mesajları (kodlar) ve alıcıları (dinleyiciler/izleyiciler) kapsayacaktır” cümlesi ile iletişime bir tanımlama getirmektedir.

Belirgin yönü ile “kültür, bir toplumun her türlü maddi ve simgesel üretimleri ile bu üretim alanları içindeki ilişkiler, biçemler, örüntüler ve pratiklerdir” (Özdemir, 2011, s. 29) ve öte yandan “(...) yaşam tarzı olarak kültür genellikle bir alışkanlık meselesidir” (Eagleton, 2019, s. 15). İletişim ise bu hakta bağlam içeren kültürel enformasyona dayalı, “(...) düşünce, tutum veya duyguların bir kişiden veya gruptan ötekine ‘veya diğerlerine’ özellikle semboller yoluyla iletilmesidir” (Theodorson’dan aktaran Mc Quail ve Windahl, 2005, s. 17). Dolayısıyla iletişim, bu yönüyle “kültür” aktarımıdır.

Wolfgang Herlitz’e göre yalın manada “iletişim pek çok şey olabilir. Visüel (görümlük) iletişimden bahsedilebilir, verbal (sözlü) iletişimden bahsedilebilir. İletişim basitçe iki kişi veya bir kişi ile bir çok kişiler arasındaki anlaşılabilirliktir” (Akalın, 1983, s. 9). “Bu anlamda iletişim olgusunda insanın rolü: 1-) İletişim eyleminde ortaya koyduğu ileti ile aktiflik ve vericilik (iletkenlik); ve 2-) İletiyi alanın edilgen alıcılık (iletilen) durumlarına karşılık gelmek üzere iki yönlüdür” (Açıköz, 2003, s. 35).

“İnsanlık tarihinin uzunca bir döneminde temel iletişim aracı, yüz yüze iletişimi zorunlu kılan konuşma olmuştur. Sözel kültürler, fikirler, bilgi ve deneyimler kuşaklar arasında ağızdan ağıza aktarılmıştır” (Giddens ve Sutton, 2018, s. 280). Yazının bulunması ile iletişim olgusunun nevi değişmiş ve iletişim-yazılı kültür ünsiyeti (uzamsal esneklik kazanarak) etkili ve zaman mefhumu genişleten sürece evrilmiştir. Günümüz dünyasında ise elan ağ tabanlı/internet iletişim araçlarının yaygınlığı ve etkinliği ise barizdir.

“(...) Genel anlamıyla iletişim bir gönderen, bir kanal, bir gönderi, bir alıcı, gönderen ile alıcı arasındaki ilişki, etki, iletişimin meydana geldiği ortam ve ‘gönderilerin’ değindiği bir dizi şeyleri belirtir” (Mc Quail ve Windahl, 2005, s. 18). Paragraf başı cümlede Quail ve Windahl’in vurguladığı “bir dizi şeyler”; alışkanlıklar, yasalar, fikir ve inançlar barındırdığı üzere yaşanan veya

Üretilen kıymet hükümlerinin ve ait olduğu toplumsal skalanın ideolojik yahut kültürel formlarıdır. Dolayısıyla iletişim süreçlerinde tekrar eden ya da yeniden üretilen anlam ve anlamlandırmalar kitlesel-toplumsal üretim ilişkilerinin ve oluşmuş/oluş halindeki değer hükümlü anlamsal (st yapı da diyebileceğimiz) kodların tezahür biçimleridir.

Bu noktada Herlitz'in "Çinli memur" rneği üst paragrafta değinilen konu hakkında bir fikir vermektedir:

Çinli bir memurun imparatorudan ipek iplik alması, onun için kendini asması istendiği anlamına gelir. Fakat burada ne bir infaz ne bir talep vardır; aksine yorum, infaz aleti haline gelen normal bir ipek iplik gönderildiği açıktır. Çinli memur bu sinyalin sosyal bakımdan tespit edilmiş manasına ayarlandığından ipi boynuna takar ve kendini asar. O halde Çin imparatoru ve memur; verici ve alıcı olarak iki seviyede birbirlerine bağlanmışlardır. Kanal seviyesinde ve verici ve alıcının kanalın maddi durumuna ayarlanmasını temin eden bir ikinci seviye. Bu ikinci bağlantıyı kod dediğimiz ortak işaret deposu yerine getirir (Akalın, 1983, s. 16).

Yukarıdaki örneğimiz (ipek iplik) "sözel olmayan kod"lar arasındadır; "sözel kod"lardan hariç "sözsüz kod"lar da bariz anlamlar taşır. Sözlü ve sözsüz kodlar yapısal manada ise benzeşiktir. Kodlar, imleme ve bütünü oluşturan; ama kendiliğinde de anlam taşıyan paralarca anlam kazanırken oluşturulan bağlam, yüklenilen anlamın ortaya çıkışında önemlidir (Kartarı, 2019, s. 81). Çinli memurun akıbeti de bu iletişimin gönderici-alıcı ilişkisinde zlen "sözsüz kod" işlevinin tatbikidir. Keza aynı rneği mer Seyfettin'in "Ferman" hikayesindeki kahramanı Tosun Beğ üzerinden de yürüterek, kültürel kodlara yüklenen anlamı (kodlamayı) misal verebiliriz.

Amerikalı siyaset bilimci Harold D. Lasswell'in basit; ama etkili sorularla formüle ettiği iletişim eyleminin modellemesi ile yine Braddock'un modellemeye genişleten katkısı "Çinli memur" rneğinde fonksiyoneldir: Lasswell'in muhtemel bir iletişim edimine yönelik soruları şöyledir: Kim? → Ne söyler? → Hangi kanal ile? → Kime? → Ne gibi etki ile? Braddock, Lasswell'in soru modellemesini yeterli görmeyerek; kime "hangi koşullarda - hangi amaçla - hangi etkiyle" ğelerini eklemiştir (Mc Quail ve Windahl, 2005, s. 28). Gönderici-alıcı arasında kullanılan kod (işaret) iletişim sürecindeki sembolik anlam değerinin (rn: ipek iplik) ipuçlarına yetkin bir misaldir. İmparator erkine karşı (tarihi/mistik, kültürel) hegemonik kabulleniş, Lasswell'in "hangi etki ile" sualine kapı aralar. İletişimde kullanılan kodun (sembolik-kültürel)

anlamı, alıcının (sosyal/sınıfsal) statüsü, kültürel ve sosyal değer yargılarının iletişim boyutunda ne gibi etkinlikler taşıyabileceği çikarsamasının bağlamıdır.

İletişim aşamasının ikinci merhalesi “kod çözümü” ise bireyin aidiyet beslediği kültürü idrak edişi ile alakalıdır. Dolayısıyla iletinin algısal gerçekliğe dönüşmesi, yine bireyin kültür kodlarına yüklediği anlamsal açılmanın sonucuyla ilgilidir (Kartarı, 2019, s. 85).

1.2. Kültürlerarası İletişimin Genel Çerçevesi

Kültürlerarası iletişim ve etkileşim, değdiğince sofistike ve multidisipliner alanlar ihtiva etmektedir. Bu sebeple kültürlerarası iletişim, disiplinler arası bir çalışmadır. Küreselleşme çağı ile dünyamızda ekonomik, teknolojik, kültürel ve politik olgular, toplumlar arası etkileşimin hızlanması paralelinde daha da karmaşıklaşmış ve kültürlerarası iletişimin çalışmalarında değışkenler farklılık göstermeye başlamıştır.

“Dünyanın hızlanması” diyeceğimiz süreç, kürenin kendi eksenini etrafındaki dönüşünü (24 saatten) eksiltmesi, gün ve gecenin daha hızla devirdaimi değildir. Kast ettiğimiz, insanoğlunun bilgi, teknik ve ulaşım ağında gösterdiği maharetin baş döndürücü hızıdır. Bu panoramada gördüklerimizin özeti ise son 25 yılda yaşanan bilgi üretimi ve teknolojik gelişmelerin (modernitenin köklerine yaslanarak) altyapısında küreselleşme ile beraber beşeri ilişkilerin artması ve farklılaşan küresel çoklu birliktelikleridir; çünkü bilgiye erişim ve uzamsal mobilizasyon küresel bütünleşme/uyum sürecini tasvire yoran gelişmelerdir; bu durum ise küreselleşme denilen olgu/sonucu karşımıza koymakta ve aktüel yaşam, yeni hakim (küresel) düzeninin etkisine girme (Özsoy, 2021, s. 925) ile “ulusal” direnç göstermenin çatışmacı iklimine savrulmaktadır.

Dünya çoğu yönüyle artık bilinmez değildir. İnsanlar, bilişim ve ulaşım altyapısında sağlanan gelişmelerle görmediği yerlere gitmekte yahut enformasyon ağının nimetlerinden istifade edip, dünyadaki pek çok farklı kültür ve gelişmelerden (an içinde) haberdar olma şansına sahip olmaktadır. Bu çağ, bizi yakın uzak birbirimiz ile daha fazla karşılarşır kılarken ancak farklı, köklü ve türedi sorunlara da sebebiyet vermektedir.

Fert ve fertlerden mündemiç cemiyetler, dünyayı algılarken alışık ahkamları, tradisyonel ve toplumsal kıymet hükümlerini kaynak alırlar ve tutumlar (edimsel meğlediş) bu vasatta ortaya çıkar. Fert yahut cemiyet merkezli tutumların kültürel esasları içermesi, kültür kavramına ve kültürlerarası etkileşimin tabiatına dolaysız, asli tesir edicidir.

Toplumların daha da yakın hale gelmesi (bu durum iletişimde zamansal ve uzamsal daralma olarak anlaşılmalı) kültürel ve davranışsal özelliklerin sebep olduğu farklı iletişim sorunlarını da gündeme getirmektedir. Mesela kültürel farklılıklar, anlamsal aktarımlarda gözlemlenebilir mânialar ile iç içedir. Yazılanlar mucibinde “kültürlerarası iletişim de ‘farklı kültürlerle mensup insanlar arasında etkileşim ve anlam aktarımları, yabancıların algılanması, açıklanması ve kültürel farklılıkların gözetilmesi gibi konuları inceleyen disiplinlerarası bir bilim dalı’ olarak, bu sorun alanlarını (...)” (Kartarı’dan aktaran Kartarı, 2019, s. 3) incelemektedir.

Önlü ve Saran; kültürlerarası iletişim disiplinin nedenselliği hakkında şunları söylemektedir:

Kültürlerarası iletişim, insanın içinde yer aldığı her zaman ve mekânda var olmuştur. Tarihin çeşitli dönemlerinde yaşanan savaş, göç ve ticaret gibi bireylerin ya da kitlelerin kültürel etkileşim kurmasını sağlayan olay ve olgular, kültürlerarası iletişim için de bir zemin hazırlamıştır. Günümüzde bu etkileşim teknolojik gelişmelerle birlikte daha hızlı ve yoğun olarak yaşanmaya başlamıştır. 21. yüzyılın çok kültürlü dünyasında yaşayan gerek birey gerekse kamu sektörü ya da özel sektörde faaliyet gösteren çeşitli kurum ve kuruluşlar, küreselleşme ve ulaşım-iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin etkileri sonucunda diğerini anlama, davranışlarını anlamlandırma ve uyum içinde yaşayabilmek adına kültürlerarası iletişime her zamankinden daha fazla ihtiyaç duymaktadır (Önlü ve Saran, 2019, s. 15).

Kartarı’ya (2019) göre kültür, kültürlerarasılık ve iletişim, kültürlerarası iletişimle ilgili temel kavramlardır ve Edward T. Hall, USA Foreign Services Institute (FSI) adına yaptığı çalışmalar ve yayınladığı “The Silent Language” kitabı ile terimin babası olarak kabul edilmektedir (Önlü ve Saran, 2019, s. 17). Hall’un çalışması FSI tarafından desteklenirken Hall, etik yaklaşım ile, farklı kültürler ile davranış ve tutum biçimlerini mikro düzeyde inceleyerek kültürlerarası iletişimin temelini atmıştır. Hall’un çalışmalarında fayda öbeği uluslararası ilişkiler alanında ulus-devlet bürokrasisi ve mal alım satımı yapan işadamlarıdır. Başka ifade ile “Kültürlerarası iletişim” disiplinin ihyası, temelde Batı dışındaki kültürel farklılıkların yine Batı merkezli kavranması ve iletişim süreçlerini açıklama arzusu üzerinden gelişmiştir (Binark, 2006, s. 75).

Kültür ve iletişim kavramları, kültürlerarası iletişim çalışmalarında “arasılık” keyfiyeti kullanılarak birbiriyle bağlanırlır. Bağlam, kültürlerarası iletişim çalışmalarının öncüsü

sayılan ABD’de iki farklı yol üzerinden tekamüle girmiştir. Bu yaklaşımlar “emik yaklaşım” ve “etik yaklaşım” olarak ifade edilmektedir (Binark, 2006, s. 75) ve söz konusu yaklaşımlarda “‘emik’ (kültürel bağlam içinde anlamlı olan, kültüre has) ya da ‘etik’ (küresel anlamda benzer şekilde yorumlanan veya kültürlerarası bir genelleme imkânı sunan) şeklinde birbirinden farklılaşan ölçüler görülmektedir” (Breslin’den aktaran Özsoy, 2021, s. 926). “Emik ve etik yaklaşımlar (...) üzerinden gelişen erken dönem çalışmaların ortak özellikleri, farklı kültürel örüntüler ve yaşam tarzları arasında iletişimin kurulabilmesi için bu ‘farklılıkların’ önce tanımlanması ve daha sonra ortak bir iletişim, diğer bir deyişle uzlaşım alanı yaratılabilmesi için modeller geliştirmektir” (Binark, 2006, s. 75).

“‘Kültürlerarası İletişim’ çalışma alanı, iki ana kavram üzerinden şekillenmektedir: ‘Kültür’ ve ‘İletişim’” (Özdemir, 2011, s. 29). Dolayısıyla kültürlerarası iletişimin çalışmalarında kültür ile ilintili şu sıra kavramsal alt başlıklara önem atfedilir:

Etnosentrizm: Bireyin kendi kültürünü temel alarak diğer kültürleri kendi kültürü açısından değerlendirmesidir. Örneğin, ırkçılık etnosentrik bir görüştür.

Kültürel relativizm: Kişinin kültürü yine o kültür içerisinde yaşayan başka kişileri, değer yargılarını kullanmadan anlamasıdır.

Alt Kültür: Toplumda egemen olan kültürden belirli bir düzeyde farklılık gösteren ve azınlıkta bulunan gruplarca benimsenen kültürdür. Örneğin; Laz, Çerkez, Ermeni vb.

Karşıt Kültür: Norm ve yaşam biçimi içinde bulunduğu kültüre ters düşen bir alt kültürdür. Daha çok gençler arasında yaygındır, yaşlılar kendi kültürlerine daha fazla bağlıdırlar. Örneğin; Hippiler (Bulut, 2021).

“Etnosentrizm” kavramı 1906 yılında ilk defa Amerikalı sosyolog William Graham Sumner’in (1840- 1910) yazdığı “Gelenekler” isimli kitapta kullanılmıştır. Sumner bu kavramla, sömürgecilerin diğer halklara dönük tutum alışlarındaki esbabı mucibeyi izah etmek istemiştir. Etnosentrizm, farklı etnik kümelerin birbirleriyle olan ilişkileriyle ilintili olsa da günümüzde kahır ekseriyette farklı kültürlere sahip insanların etkileşim vaziyetlerini ve taraflardan seçilmiş yahut tümünün takındığı tavırların kıymet hükümlerini anlamada kullanılmaktadır. “Etnosentrik tutum” ise kültürel aidiyetin sair kültürlere karşı üstün görülmesidir (Kartarı, 2019, s. 10).

Kültürel görecelik, olgulara ait olduğunuz kültürden bakmak değil; bilakis o kültürün içinden bakabilmektir. Böylelikle sert tasnifler, reddilemez doğrular yahut pür “yanlış” yaftalamalar aşılabilir olmaktadır. Kuyutar’a göre “(...) kültürel rölativizm; her kültüre içkin değer ve pratiklerin o kültür bağlamında değerlendirilerek eleştirilemeyeceği düşüncesini içinde (...)” (Kuyutar’dan aktaran Işıldaklı, 2020, s. 22) barındırır. Dolayısıyla kültürlerarası iletişim, farklı kültürlerin ya da bir kültür içerisinde yer alan farklı alt-kültürlerin üyeleri arasında gerçekleşen iletişimi (Özdemir, 2011, s. 29) göreceli-bağıl “relative” çerçevede konumlandırarak yöntem ve kapsamını belirlemektedir.

Bir kültür topluluğuna dahil, nispeten küçük (makro tasnifin dışında) tanımlanan kültürel kümeler ise “alt-kültür” öbeği kabul edilmektedir.

Alt-kültürde herhangi bir topluluk (klan veya kabile) egemen kültürden bariz farklılıklar taşıyorsa bu kapsama alınabilir. Alt-kültür böylece baskın kültürden ayrılır; fakat kullanılan “alt-kültür” ıstılahı, mevzu kültürün “bayağı” olduğu anlamına indirgenemez ve alt-kültür mensupları, baskın kültürün kimi formlarına gündelik hayatta paydaşırlar. Örneğin Türkiye’de Çerkezler, Lazlar, Zazalar; birer alt-kültür formlarıdır. Haddizatında “alt-kültür” ifadesi izole bir “mikrokültür” olmadığı gibi “üst-kültür” kabulunun karşıt göndermesi de değildir; çünkü böyle bir kategorik ayırım ethnocentric bakışa kapı aralamak demektir. Alt-kültür, bir kültürü teşkil eden ve nispeten küçük sayılan kümelerin ifadesidir. Çoğunlukla kültürel yapılar “alt-kültür” içeren yapısal durumlar ihtiva ederler. (Kartarı, 2019, s.37). Alt-kültür grupları ile “baskın kültür” grupları arasında derinleşen olası (ideolojik, etnokültürel) ayrışmalar, politik gerilimler ulus-devlet yapılarının muhtemel sorunudur. Şayet gerilim ayrıştırmacı-çatışmacı hale gelirse “karşıt kültür” meselesi gündeme gelmektedir. Bu gibi süreçlerde “karşıt kültür” addedilen grupların değerlendirme (etnik, ideolojik ve politik) ölçütleri ve beklentileri asimetrik farklılaşmalardır. Örneğin Türkiye’de “Kürt meselesi” olarak adlandırılan sorunun kültürel, etnik, demografik ve ideolojik evrilme süreci, bu bağlamda tartışma konusudur.

Kültürlerarası iletişim çalışmaları kısaca ifade edilirse; kimlik oluşumu, kültürel aktarımlar, özdeksel ve sembolik tatbiklerin mana, düşünce, nesne ve deyiş olarak öteki kültürlerde algılanışı, biçimlenişi ve sağaltılmış anlamlandırmaların öteki kültürler tarafından okunabilme, algılama şartlarının tanım ve ifadesidir.

Pek çok ulus-devlet bünyesinde çeşitli kültürel aidiyetler ve temsil grupları bir vakıadır. Farklı etnik yapılar ve alt-kültürler bu hakta ele alınırken göç olgusu da bir başka dahili görüngüdür; çünkü “göç yoluyla yerlerini değiştiren insanlar başka kültürlerle karşılaşır” (Kartarı, 2019, s. 183). Türkiye özelinde iç ve dış göç tecrübesinin kültürlerarası etkileşim ve iletişim sürecine tesiri ve nitel çıktıları son derece önemlidir. Bilhassa Türkiye, 2011 sonrası bölgesel hadiselerden sebep, yoğun (Suriyeli, Afgan ve Afrikalı) göç alan ülkeler sınıfına girmiştir. Günümüzde göç ve sığınmacı konusu, kültürlerarası iletişim çalışmalarının yadsınamaz süjesidir. Dolayısıyla hakim kültürün “yabancı” yahut “öteki”yi tanımı ve toplumsal (ideolojik-kültürel-politik) strüktürün iletişim kanalları ile nasıl dolaşıma dahil olduğu da kültürlerarası iletişim çalışmalarında cevabı aranan önemli sorun ve sorulardandır.

Özetle kültürlerarası iletişimde ana maksat, ulusal kültür farklılıklarını yahut benzeşik kültür dahilinde alt-kültürler ve diğer etnikler ile hakim kültürün sebebiyet verdiği peşin hükümleri tanımlamak, analiz etmek ve kültürlerarası iletişimin yetkinliğini pekiştirmektir (Özdemir, 2011, s. 30).

1.2.1. Kültür ve iletişim bağlamı.

Kültür ile “İletişim” kavramı arasındaki bağa değirirken öncelikle “kültür” hakkında kimi kavramsal açıklamalara burada yer verilmelidir. Ara bir şerh olarak şu husus bildirilmeli ki kavramsal izahların kotarılmasında (özellikle sosyal bilimlerde) rahat bir alanın bulunduğu ifade edilemez. Örneğin aktüel sıklıkta duyabileceğimiz “kültür” sözcüğünün kullanılışı, bağlamına göre çoklu göndermeler içerir. Dolayısıyla soyut, maddi, sanatsal ve birçok kapsama şamil “kültür” kelimesinin kavramsal alanı, bu sebeple izahta zengindir. Örneğin Sarıgül (2019, s. 14) “kavram” soyutunun öncelikle bir genelleme olduğunu aktarır; ama esasta vurguladığı konu nesnel yahut olgusal özelliklerin isalesinde baş gösteren zihinsel atılımdaki muhtemel kırılmalara dikkattir. İşte “kültür” sözcüğü kavramsal alanda bu nevi kırılma ihtimalinin yüksek olduğu bir zeminde işlenmektedir.

“Kültür” sözcüğünü işittiğimizde kavramla alakalı çokca sözceler duyarız. “Türk kültürü”, “Alman kültürü”, “iş kültürü”, “tüketim kültürü”, “mutfak kültürü”, “şehir kültürü” vs. Eagleton’a (2019, s. 13) göre kültür, çok taraflı kavramlar arasındadır ve bu sebeple bütünsel bir sav koymak epeyce çetin iştir. Haddizatında kavramsal tanımlamalar benzeşik, tamamlayıcı olabileceği ölçüde tenakuzlar da ihtiva edebilmektedir. “Kültür” ve “iletişim” gibi içinde pek çok soyut, somut, nazari

ve deneyimsel farklı yorumlara açık anlam evreninde, karmaşa derinliğinin bir çok anlamlandırma ve yorum farklılıkları (Sarigül, 2019, s. 16) taşıması, bağdaşık kuramsal çalışmaların farklı hipotezler taşımasına bir sebeptir.

“Kültür”ün sosyal değer hükümlerinden geleneklere ve yaşam tarzlarına dek geniş bir alan kapsadığı anlaşılmaktadır. Marshall ise sosyal bilimler dairesinde kültür kavramı şöyle izah etmektedir:

Sosyal bilimde kültür, insan toplumunda biyolojik olarak değil, toplumsal araçlarla aktarılıp iletilen her şeyi anlatır. Oysa bazen kültürün yaygın kullanımının yalnızca sanatlarla sınırlı kaldığı göze çarpmaktadır. Bazı hayvan davranışçılığı şimdilerde kimi primatların da en azından kültürel yeteneklere sahip olduklarını iddia etmelerine rağmen, kültür, insan toplumunun sembolik ve öğrenilmiş yönlerini anlatan genel bir terimdir (Marshall, 1999, s. 442).

Burada Marshall’ın cümlesindeki “aktarılıp iletilen” vurgusu önemsenmelidir; çünkü aktarım/iletim, nihai kerede kültürün iletişim hassası kullanılmadan tanınıp yayılamayacağını işaretler.

Edebiyat tarihçisi Mehmet Kaplan ise kültür kavramına “millet” odaklı bir perspektif getirmekte ve tanımı bu minvalde paylaşmaktadır. Kültür bahsine “Kültür ve Dil” adlı çalışmasında yer veren Kaplan (2021, s. 25) dil, örf-anane ve din; millet yaşamında teşkil edilmiş (yapısal) muavenet ve korunma işleyişlerini, ihdas edilen maddi ve manevi değerlerin tümünü “kültür” dairesinden içre bir anlamla bütünleştirir. Yine Kaplan (2021, s. 25) kültür sözcüğünde akla gelen öncelikli kavramın “dil” olduğunu ifade etmektedir.

Marksist bakış açısında ise kültür ve kültürel çıktılar, kapitalist üretim ilişkilerinin var ettiği üstyapının (din, ideoloji, toplumsal değer hükümleri) uhdesinde tasavvur edilerek gösterilmektedir (Giddens ve Sutton, 2018, s. 260).

Sarigül (2019, s. 15) kültür kavramının tanımındaki zorluklardan bahsetmekle beraber tanımsal kapsamdaki genişlemelere de değinmektedir; örneğin: “alt-kültür”, “iş kültürü”, “kültür endsütrisi” vd. çoklu altbaşlıklarda kültür ile dolayında kültür ilintili tanımlardaki artış, kültür kavramının izahını yoğunlaştırmakta ve daha da zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla bu nazara göre “(...) kültür, değerler ve duyguları olduğu kadar sanayiye, ticareti ve teknolojiyi de kapsar” (Eagleton, 2019, s. 16) içerimde değerlendirilmelidir.

“Kültür”ün tarihi ve toplumsal seyri kabil, zaman içinde inşa edilmiş ve ardıl nesillere aktarılan maddi ve manevi kıymetler bütünü olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal canlı olan insanın öğrenerek ve yetkinleşerek sahibi olduğu bütün bilgiler ve uygulamalar, kültürün bütünleşik parçalarıdır. Dolayısıyla terbiyevi bilgiler, teknik uygulamalar, politika, hukuk, ekonomi, bedii uğraşlar ve inanç dünyaları toplumların kültürüdür. Bilvasıta cemiyetlerde kültürün “ortak özgünlük” taşıdığı da ifade edilebilir; çünkü kültür esasta bir mutabakattır ve toplumlar için “öteki”ye karşı bileşik şuurun, sağ görünümün anlam çerçevesidirler. “Aynı kültürel davranışlara ve davranış edinme süreçlerine sahip olan insanlar, ortak kavrayış biçimleri, etkileşim kuralları ve diğer kültürel içerikler sayesinde birbirlerini daha iyi anlar, birbirleriyle daha kolay iletişim kurarlar” (Eker, 2018, s. 19).

1.3. Kültür Etkileşimleri

Kültür etkileşimlerinin hayata geçmesinde farklı nedenler söz konusu olabilmektedir. Coğrafi etkenler, göç, savaş; ticaret, dinsel habitat, ideoloji, teknik gelişmeler ve akrabalık bağları başlıca unsurlar olarak sıralanabilir. Farklı coğrafyalarda yaşayan toplumlar, endirekt yollardan veya doğrudan karşılıklı kültür kümelerine girebilmektedir. Kültürel etkileşim ise bu sürecin başlaması, münasebetlerin oluşmasıdır.

Kültürlerarası etkileşiminin söz konusu olabilmesi için öncelikle kültürel yalıtımı haiz bir topluluğun olması veya bir toplumun kültürel temas evrenine girmesi gerek şarttır. Başka ifadeyle kültürel etkileşimde gerekli diğer zaruret iletişimin bir yönde sağlanmasıdır; sairen göç, teknik ve ekonomik faaliyet, çevresel yakınlaşma, karşı kültür ile yoğun etkileşimi sağlamak ve böylelikle kültürel etkileşim işlevselleştirmektedir (Bulut, 2021).

Farklı kültürlerle karşılaşmalar, kültürel mübadeleler tarihseldir ve elan kültür etkileşimleri, kültür değişmelerini güdülemektedir. İktisadi, sosyal-politik, teknik yapı kültürlerarası etkileşim ve mübadelede sürecini etkiler; bu etkilenim döngüsel/kurumsal maddi yapıları formel ve içerik değişimlere tabi kılmaktadır. Bunun sebepleri ise kültür üreticisi insanın toplumsallaşma, varlığını sürdürme ve doğaya uyma izlemliğine sahip oluşudur. Bu izlemlikler; ideolojik, iktisadi, siyasi ve teknik uygulama değişmelerinde akseden ortak zihin üretimleridir. Dolayısıyla kültürel tutumlar, bir tür deruni hareketlik ile sayagelinen olası değişmelerin tesiri altında aktüeldir (Eker, 2018, s. 21).

Modern çağda daha da yoğunlaşan kültürel etkileşimlerde sanayi ihtilalinin süreci hızlandırdığı ifade edilmektedir; devamında (bilhassa) küreselleşmenin de bir vakıa olduğu kabul edildiğinde nüfus hareketliliğindeki artış, ticaret, lojistik-ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, kültürlerin geçişkenliğini yoğunlaştırırken kültürlerarası tesir hızlanmıştır (Ulusoy, 2017, s. 166).

Günümüz bilişim çağı, akıllı telefon ve internet gibi iletişim araçlarının yaygın olarak kullanıldığı bir dünyadır. Bilişim çağının kültürel etkileşime ivme kazandırdığını kabul etmek ise işten değildir. Bu sebeple farklı coğrafyalara vakıf olmak, toplum kültürleri ve gelenekleri hakkında bilgi edinmek, bilgiye ulaşma hızının teknik ve bilişimsel çarpan etkisi ile çok daha kolaylaşmıştır.

Kültürel etkileşimde ortak dil havuzu yahut dünyaca geçerli diller, kültürlerarası iletişimin nitelik yönünü etkileyen en önemli unsurdur; edebiyat, sinema, müzik sanatı; turizm ve kültür turizmi kültürel etkileşimin sağlanması adına etkin katkılar ifa etmektedir. Bu sayılanlarla birlikte ekonomik ve teknik gelişmeler kültürel etkileşimi ve değişimleri motive eden bağlayıcılarıdır.

Kültürün iletişim boyutu önemlidir ve iş bu çalışmada “iletişim” kavramı ile bağlaşıklık bir husustur.

2. Türk Coğrafyasında Kültürlerarası Etkileşim ve İletişim

2.1. Dil Nedir? Dilin İletişimindeki Yeri ve Önemi

Dil; her türlü etkileşimi ve nihai olarak da bireysel ve toplumsal bilincin serencamını bizlere sunan bir kavramdır. Dil haddizatında en etkili iletişim aracı olmanın yanında hem soyut anlamların hem de pratik hassaların muazzam örgüsüdür.

“İnsan toplululuğu” dediğimiz olgu, insanların birbirleri ile iletişim tesis etmelerinin neticesidir. İnsan türü, topluluk içinde birlikteliğin hal çaresini ise şöyle kotarmıştır: “mutabakat ve simgelere ortak, muayyen anlamlar kesbetmek”... Dolayısıyla “iletişim basit olarak anlamların aktarılması sürecidir” (Gökdağ, 2021, s. 143). Sürecin başlangıcı ise kullanılan simgeler (harf ve işaretler) yolu ile duyu organlarınca idrak edilen (öznel olmayan) ve anlam sağlaması edinilmiş eşyalardır. Süreç içinde isale edilen manaların artması ile semboller çoğalırken yüklenen vasıflar değişmiştir; sesleşen anlamlardan kelimeler ve diller ortaya çıkmıştır. Sözlü iletişimin inkişafı konkre dünyamızı izahla kalmamıştır; fikirleri, tahayyülleri ve hisleri de dille anlatılabilir olmağımızı sağlamıştır. Topluluklar kendilerine mahsus sözsüz iletişim sembolleri ve farklı

diller geliştirirken toplum içi yaşamda anlaşmanın sürekliliğini ortaya çıkarmışlardır. Kullanılan dil ve sözsüz iletişim sembolleri hayat kültürünü sair alanlarda böylece etkilemiştir. Bu halde insan “dil”inin mücade ettiği derekede akledebilir ve etrafındaki oluş hallerini böylece idrake ve ifadeye hasıl olur. Kıssaden hisse başa gelen problemleri aşmada dilin haddi neye izin verdiyse insan, o seviyede düşünerek çareler aramıştır (Kartarı, 2019, s. 3).

Marshall’ın (1999, s. 153) sosyoloji sözlüğünde dil “language”: “İnsanlar, havyanlar, hatta makineler tarafından gerçekleştirilen sözlü ya da sözlü-olmayan iletişim” modellemeleridir. Özakpınar’a (1997, s. 117) göre “insanın sembolik düşünme kapasitesinin ürünü olan dil, bir iletişim aracı olarak en önemli kültür ögesidir”; “bütün diller sembollerden oluşmaktadır. Sembol, başka bir şeyi temsil eden ya da onun yerine geçen bir şeydir” (Gökdağ, 2021, s. 144).

Zeynep Korkmaz “dil”in haberleşme, sesli iletişim aracılığına değinmektedir. Dil; ses, şekil ve mana bakımından her toplumun değer yargılarına göre şekillenmiştir. Ortak kaidelerin yardımı ile her nevi kültürel aktarımı sağlayan dil, seslerden örölü çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir” (Korkmaz’dan aktaran Eker, 2018, s. 4).

Bickerton (2009, s. 8) dil “lisan” olmadan insan türünün yapamayacağı bazı şeyleri örneklerle sunar: mesela; mektup yazmaktan telefon ile konuşmaya... Alınan bir ürünün etiketini okumaktan yol tabelalarının izleyerek seyahat etmeye... Bir yahut birden çok ilişki ve çevre oluşturmaya kadar sayısız örnekler söz konusudur. Dolayısıyla “dil ve dünya arasındaki ilişkileri incelemeye başladığımız zaman, insan niteliği taşıyan toplumsal ilişkilerin, deneyim biçimlerinin dil olmadan gerçekleşmeyeceği (...)” (Erdem, 2020, s. 46) açıktır.

Sosyoloji dil-toplum ilişkisini yadsımamaktadır (Giddens ve Sutton, 2018, s. 276). Aksan; insanlar, toplumlar halinde yaşamasalar, dile gereksinim duymayabilirlerdi (Aksan’dan aktaran Yağbasan, 2010, s. 370) demektedir. Yine Bickerton (2009, s. 9) akıllı-düşünen insan “Homo Sapiens”e düşünme edimini kazandıran olgunun (oldukça gelişmiş) beynimiz olmadığını, bilakis, soyut düşünme yeteneğimizin ve akli gelişimimizin dil sayesinde gerçekleştiğini iddia etmektedir. “Sapir-Whorf Hipotezi” de Bickerton’un yorumu ile paralel bir savlamadır. Bu varsayım, konuşulan dillerin düşünceyi etkilemede öncelik sahibi olduğunu salık verir. Buna göre, konuştuğumuz dil ile düşünme yolu açıklığa çıkarken dilin yapısı da çevrenin nasıl algılanacağına etki etmektedir (Kartarı, 2019, s. 104).

Dil özelinde insanın hikayesi, çocukluk çağlarından itibaren sözlü iletişim davranışlarını belirleyen umde ve nizamlar hakkında bilgi edinme sürecidir. Aidiyet hissi ve sosyal hüviyet, toplumsalın imal ettiği dil kodları vasıtasıyla nesillere aktarılır. Böylelikle iletişim eyleminde toplumsal aidiyet-ideoloji, bir düziye kısıtlar getirerek belirli tavır ve üslupları kullanmaya bizleri mecbur eder (Kartarı, 2019, s. 106).

Kaplan (2021, s. 139) dil-yazı bağlamında tarihi tasnifçi klasik görüşe hak vermektedir. Sözen ziyade yazıyla birlikte “mazi” dediğimiz geçmişe dönük izlerin tesiri, ona göre artmıştır. Türk dilinde bu durumu ifade eden güzel bir deyim vardır: “söz uçar, yazı kalır”. Kartarı (2019, s. 94) yazı kültürünün geliştiği toplumlarda kişinin toplumsal veya kurumsal kazanım elde etmesinin yolunun başarımdan geçtiğini, bu sebeple yazılı ifadede gelişimi sağlamak adına maarif terbiyenin işlediği kütlülerde tabandan yukarıya, hususi bir emek sarf edildiğini ifade etmektedir. Keza Kartarı, bu işleyiş ile yazılı edebiyatın inkişaf ettiğini ve kelime dağarcığının varsıllaştığını, “dil”in gelişmişlik seviyesinin arttığını yine söylemektedir.

Sözlü ve sössüz iletişim sonrası yazı dilinin bulunması bilgi aktarımının mekan ve zaman sınırını ortadan kaldırmıştır; dolayısıyla bilinen tarihin bütün medeniyet tartışmaları yazı dili ve onun kültürel etkileşimdeki fonksiyonu ile doğrudan ilgilidir (Kaplan, 2021, s. 139).

İmer (1990, s. 12) dil hakkındaki konuların disiplinlerarası çalışmalarda gereğine vurgu yapar. Dolayısıyla dil kavramının içrek olduğu bir çok ilmi çalışma ve hipotezden bahsedilebilir. Erdem (2020, s. 44) felsefe ve dil ilişkisinde tasarımlamanın imgeleme neticelerinin dilde göstergeleştğini ve sanat yapıtlarının da buna dahil olduğunu ifade etmiştir. Bu nazarda felsefenin en büyük araçsal birikimi yahut amaçsal sonucu dil dünyasının sınırlarındadır. Feslefededen başka disiplinler, örneğin etnometedoloji, söyleme anlam kazandıran yöntemlerin özne tarafınca nasıl kullanıldığına “dil” olgusu hassasiyeti ile bakan bir diğer yaklaşımdır (Giddens ve Sutton, 2018, s. 276).

Dikkat çeken iki isim, Saussure ve Chomsky “dil” hakkında farklı nazariler ortaya koymuş, başlıca düşün adamlarıdır. Saussure dil “langue” kavramını konuşanın tam anlamda egemenlik kuramadığı sosyal bir nesne olarak değerlendirilirken Chomsky (2010, s. 11) dili bir “tümceler kümesi/soyutu” olarak tanımlamış ve bu soyutluğun konuşma-yazma edimiyle gerçekleşmesini “sözce” terimi ile izah etmiştir (İmer, 1990, s. 11).

Yaylagül'e (2006, s. 10) göre dil, toplumsal yaşamın zorunlu bir sonucu olarak üretim faaliyetlerinden doğmuştur ve sürekli gelişen dış nesnel gerçekliğin tanımı ve tanımlanmasında düşüncelerin oluşumuna, düşünmeye hizmet eden bir araç olmuştur. Kaplan (2021, s. 25) "kültür deyince ilk akla gelen şey 'dil'dir" demektedir. Ergin (2009, s. 3,4) "dil"i doğal bir araç; ama canlı bir varlık halinde nitelemektedir ve "dil" Ergin'e göre özge yasalara sahiptir. Dilin değişikliklere uğraması onun tarihselliğine ve canlılığına işarettir; fakat dilin kuralları ve düzeni fertlerin ve toplumun müdahelerine açık değildir. Tek istisna, müdahalelerin dilin tabii gelişimine sekte vurmeyen özellikler ihtiva etmesidir.

Soyut kültür öğelerinin isalesinde "dil" in yapısal ve işlevsel önemi yukarıda derç edilen bir sıra tanımlamalardan anlaşılmaktadır. Bu işlev, sosyal yapı savunucularının toplumsal düzeni yeniden üreten "görünmez yapılar" iddiası gibi maddi anlamda görünür olmasa da (Giddens ve Sutton, 2018, s. 278) etkileri ve sonuçları açısından somuttur. Manevi kültür ile toplum kimliği arasındaki korelasyon; hayat biçimlerini, kıymet anlayışlarını, yargıları, bu bağının düzleminde beliren topoğrafyada ortaya çıkarmakta ve iletişim kodlarını anlaşılır kılmaktadır.

Kaplan (2021, s. 154) Ziya Gökalp'ın "dil" i kültürün asal ögesi saymasına hak verirken his ve fikirleşmelerin dil kalıbına döküldüğünü ve yazının dil sesini kaydeden bir araç olduğunu; ancak kültürün bir millette söz ile de yayıldığı ifade eder. Sözlü edebiyat, mitsel anlatı beraberinde din ve doğa kültlerine yönelik kavramlar (renk, totem, ritüel) kültürel kimliği var eden somut-soyut bileşik şuurun ipuçlarıdır. Örneğin Türkler için "kara/siyah" sadece bir renk değil, farklı mecaz ve çağrışımların (uğursuzluk, yas gibi) dilsel kültürel gösteren olabilmektedir. Yine sözsüz iletişimde "kara/siyah" renkler "(...) Çin kültüründe güven ve kaliteyi, Yeni Zellanda'da yurtseverliği temsil (...)" (Eker, 2018, s. 20), etmektedir.

Dil, sembolik ve söylem bazlı etkinliği işletirken yazılı kaynaklar, kültürel arkeolojiye ulaşmada emsalsizdir. Kaplan, (2021, s. 25) bu hakta, 1200 yıl önce, Köktürk Devleti'nin varlığı, meseleleri, duygu ve düşünceleri hakkında fikir verdiğini söylediği "Orhun Abideleri"ni örnek verir; çünkü Köktürk Yazıtları, Türklerin 1300 yıldan beri meydana getirdikleri dünya görüşleri ve coğrafi etkileşimleri hakkında fikirler sunmuştur. Özetle "dil" en önemli kültür yaratıcısı, öğreticisi, taşıyıcısı ve değiştiricisidir.

2.2. Türk Kültür Coğrafyasında Kültürlerarası İletişimde Dil Olgusu

“Farsça ile Acem milletini dirilttim” Firdevsi (Atsız, 2020, s. 147)

Türk tarihi için Orhun Kitabelerinin anlamına (bir düzey) “dil” üst başlığında değinilmiştir. Yine hatırlanırsa abidevi dikili taşlar, Bilge Kağan, Vezir Tonyukuk gibi devlet adamlarının Türk budunu’na (ulusuna) bir çeşit seslenişidir. Türklerin diğer kavimlerle yaptığı savaşlar, halkı abad etmek için verilen mücadele ve uyarılar, kitabe taşlar ile ebedileşmiştir.

Pekala, dünyanın farklı coğrafyalarında uzun süreli varlığı ile o coğrafya üzerindeki toplumlara kuşkuya mahal bırakmaksızın kültürel yönden etkileyen ve etkilenen (Yağbasan, 2010, s. 370,371) bu kadim ulus, Türkler kimdir?

Ş. Teoman Duralı Türklüğü (kısaca) şöyle ifade etmektedir:

Kuzeyin sık çam ormanları Tayga’nın, Kutup dairesinin ağaçsız toprakları Tundra’ya yakın kesimlerinde toplayıcı-avcı düzeninde yaşayan kadim Türkler, baskın bir ihtimalle, soğuyup kuraklaşan iklim şartları yüzünden, yemlenmek amacıyla güneye yönelen ren geyiği sürülerinin peşinde, miladi yıllara yakın dönemlerde orman kuşağının, daha özgülcesi, Balkaş gölünün güneyinde kalan bozkırlara intikal etmişlerdir. Toplayıcılığı terk etmişlerdir. Buna karşılık avcılığı sürdürüp, çobanlık ile hayvancılığa başlamışlardır (...) ama daha önemlisi insanlık tarihinde dönüm noktası dahi anılabilecek bir olay, atı ehlileştirmişlerdir. Göç yolları üstünde karşılaştıkları bir kısım Hint-Avrupalı boyları cezbettikleri, onlara dilleri ile kültürlerini benimsettikleri; kimisiyle de karıştıkları öne sürülmüştür (Duralı, 2020, s. 26).

Türkler, engin bir coğrafyada akıcı halde yaşamıştır, bu sebeple farklı kültürlerle biteviye etkileşim halinde olmuşlardır. Atsız’a (2020, s. 10) göre Türkler, farklı coğrafyalarda bir çok devlet kursalar da tarihleri aralıksız bir bütünlüktür.

Orhun Kitabeleri’nin geçmişi neredeyse 13 asra dayanırken Türklere ait izler 5000 yıl ötesine dek götürülmektedir (Kaplan, 2021, s. 23). Orhun Kitabeleri’nden yapılacak bir diğer çıkarsama ise şudur; “(...) Köktürk Dönemi’ne ait yazıtlarda kullanılan dilin niteliğine bakıldığında birçok ileri dil ögesinin (deyim, atasözü vb.) bulunduğu görülecektir. Dilin bu seviyeye ulaşabilmesi için ise arkasında binlerce yıllık bir mazisinin olması zorunludur” (Mert ve Bozkırlı, 2015, s. 2). Dolayısıyla Türk tarihine bakışta “dil verileri bize, tarihin bir savaşlar

tarihinden ibaret olmadığını, savaşların birkaç saatlik, birkaç günlük işler olduğunu, asıl tarihin, savaşlar da dâhil, bir ilişkiler tarihi, bir öğrenmeler ve öğretmeler süreci olduğunu göstermektedir” (Karağaç’tan aktaran Yağbasan, 2010, s. 371).

Türk tarihinde değişik coğrafyalarda kurulan devletlere mensup Turan halklarının din ve dil değiştirerek zamanla yok olan (Avarlar, Hazarlar, Bulgarlar gibi) unsurları bir vakıadır; fakat Türkler, geniş coğrafyalarda varlığını sürdürmüştür. Bu mukavemet; coğrafi etki, savaşçılık ruhu, dil (sözlü edebiyat ve folklor), teşkilatlanma/ordu, şehirleşme ve Türk toplulukları içinde varlığını devam ettiren kadim inançların etkisiyledir.

Milletlerin en belirgin özelliği şüphesiz ortak dildir. Hisdaşlık ve fikirdaşlık, ortak anlam aktarım aracı dil olmadan kültürel toplum mezmununda bahsedilemez ve modern manada “ulus” tanımı geçersizleşir. Bu çerçevede Türk dili kadim ve içerikte zengindir; Duralı (2020, s. 27) Çin kaynaklarında Türkçe’den ilk defa MÖ 1766’da bahsedildiğini ifade etmektedir. Bittabi coğrafi hareketlilik ve kültürel etkileşim, “Türk dil”ini zamanla değişime uğratmıştır ve bu doğaldır. Örneğin Araplarla kurulan dini ve coğrafi kesişme, kültür akisleri; Türk dil yapısına tesir etmiştir.

Marshall’a (1999, s. 153) göre “ilkel dil” söylemi anlamsızdır; fakat toplumların yeni kavramlarla tanışmaları durumunda bunları ifade edebilmek için diğer toplumlardan yeni kelimeler almak veya türetmek gereği duydukları malumdur. Bu hakta Kaplan (2021, s. 40) misalen “akıl” kelimesini örnek getirir; kelime Türkçeye Arap dilinden geçmiştir; fakat bu kelimedenden türetilen 20 kadar Türkçe atasözü ve deyim, müellif ismin dikkatindedir; mesela: “akıl almak”, “akıl satmak”, “akıl işletmek”, “akıllara durgunluk vermek”, “aklı çıkmak”, “aklı esmek” vd. onlarca deyimden söz edilmektedir.

Türklerin bulunduğu ve yoğunlaştığı coğrafyalar (Ortalık Asya, Batı Asya ve Anadolu), ilkçağın sonuna yakın, Doğu-Batı arasında iktisadi münasebet ve kültürel etkileşimler sebebi ile önemli coğrafyalardır. Bu noktada tarihi “İpek yolu”; kültür, ticaret nüfus hareketliliği ve iletişim edimlerinin coğrafi çizgisidir. Burada; Çin, İran, Ortadoğu ve Doğu Roma ile “Eski kıta”ya değin uzanan mal, zanaat, fikir mübadelelerinde ise Türkler kayıtsız yer edinmişlerdir.

Savaşlarla ve kitlesel hareketlilik ile Türklerin şekillendirdiği coğrafyalar Duralı’ya (2020, s. 30,31) göre “nevişahıslarına haiz” bir özellik ile anayurttan hariç, eklenmiş kara parçaları olarak değil; bilakis vatan olarak düşünülmüş ve sahiplenilmiştir. Dolayısıyla “Anadolu’nun günümüzdeki evrensel değerler taşıyan özgün kültür yapısının oluşmasında Türkler ana etken

olmuştur” (Tanrıkulu, 2015, s. 475). Kadim Türkler böylece kıtalar arası coğrafyalara uzanırken vardıkları her yerde yeni “Türkeli”ni vücuda getirmişlerdir.

Türk kültürüne beşeri ve coğrafi etkileşimleri baz alarak bütünselci (holistic) ve kaynaştırıcı felsefeyi barındıran senkretik (syncretic) iki farklı tanımlama ile eğilmek mümkündür. Bu iki tanımsal yaklaşımı Binark şöyle aktarmaktadır:

Bütünselci kültür tanımı, "ortak anlam ve değerlerin kültürlerin özünü" oluşturduğunu ve bunların değişmez-bütün olduğunu öne sürer, böylece kültürü yerel ve ulusal sınırlar içine hapseder. Bu yaklaşımın uzantısı olarak geliştirilen kavramlar "kimlik krizi", "iki kültür arasındalık", "kayıp kimlikler", "dejenerasyon" vb. kavramlardır. Senkretik yaklaşım ise, kültürü "alaşım" olarak tanımlar. Bu yaklaşıma göre, kültürel kimlik dinamik bir süreçtir, sürekli değişim içindedir (Kaya ve Kentel'den aktaran Binark, 2006, s. 73).

Binark'ın aktarımına Kaplan'ın bir örnekle temas ettiği konuyu, senkretik anlamda misal vermek mümkündür. Kaplan (2021, s. 121) Türklerin hayvancı bir millet olduğunu; fakat akabinde farklı din ve medeni etkileşimler sebebiyle yerleşik medeniyete geçerek ikinci toplum hüviyeti kazandığını söylemektedir. Dolayısıyla göçebe yaşayış ve kültürün getirdiği pek çok kelimeyi, geldiği coğrafyalarda yaşayan toplumlara armağan eden Türkler, ikinci ve şehirli toplulukların dil ve kelime haznelerinden yararlanmakta beis görmemiştir. Bu süreklilik, Tanrıkulu'na göre Anadolu'da da devam etmiştir:

Türkler Anadolu'nun fethinden sonra kendilerinden farklı düşünen ve inanan toplumlara göstermiş oldukları hoşgörünün sonucu olarak, mimariden mutfığa, tedavi şekillerinden ekonomiye kadar günlük hayatı ilgilendiren birçok konuda Müslim, gayr-i Müslim unsurdan bir şeyler aldı, bir şeyler verdi. Fakat Anadolu'nun adı Türklerin yurdu karşılığı olarak “Turcia” dili Tükçe, dini İslam ve kültürü (hâkim kültür) de Türk kültürü olarak bin yıldan beri bu özelliğini sürdürmektedir (Tanrıkulu, 2015, s. 477)

Tanrıkulu'nun cümlelerine ilave Kartarı (2019, s. 105) “bir dilde, belirli bir nesne ya da olayla ilgili olarak üretilmiş çok sayıda sözcüğün bulunması, sözü edilen nesne ya da kavramın o kültür grubunun yaşamında ne kadar önemli yer tuttuğunu gösterir” demektedir. Turan (2020, s. 63) diğer çerçevede yine akrabalık bağından ziyade Moğol ve “Macar dilinde pek çok Türkçe ‘TDK’ya göre 2000 civarında’ (Daşdemir ve Efendioğlu, 2016, s. 161) kelimenin görülmesini” kültürlerarası etkileşimin neticelerine bağlamaktadır.

Türk-Macar dilindeki bazı ortak kelimeler şunlardır: baba-apa, ata-atya, ana-anya, kapı-kapu, sevgi-semmi, boğa-bika, kısa-kurta, sarlı-sarla, öküz-ökör, tavuk-tyuk, kuçu(köpek)-kuçu, süpürge-seprü, halk-hala, kalpak-kalpag, tarak-taraj, ba*atur-bator, tümen-tömény, pamuk-pamut, tarla-tarlo, arpa-arpa, balta-balta (<https://www.altayli.net>, 2018; Prince ve Berbercan, 2013). Dolayısıyla “diller, buldukları kültürel veya coğrafi ortamlarda etkileşime hazır oldukları oranda devinime uğrayabilmektedirler” (Yağbasan, 2010, s. 369).

Böylece Türk dilinde vücuda gelen halhalenin kültürel temas ve coğrafi şartları tecrübe edişlerden kaynaklandığı iddia edilebilecektir. Örneğin “Kars yöresinde kar ile ilgili çok sayıda sözcüğün bulunması buna örnek gösterilebilir” (Kartarı’dan aktaran Kartarı, 2019, s. 105); esasta bu örnek bir dilin coğrafya ile olan karinesidir. Dilin kültür-coğrafya bağlamındaki kısıtı veya zenginliği yine şu örnek ile anlam açıktır: Türk dilinde “göç yolda dizilir” deyimi vardır; bu deyim şayet İngiliz dilinde karşılık veya benzerlik ihtiva etmiyor ise cevap ortadadır; çünkü bir ada toplumu olan İngilizlerde göç olgusu ve dolayısıyla göçebelik kültürü yoktur (Gökdağ, 2021, s. 163).

Türklerin hareket halinde bulunduğu coğrafyaların Doğu’dan Batı’ya medeniyet mefhumlarını temsil eden kültürel temas hatları olduğundan burada bahsedilmiştir. Türklük dairesinde kültürlerarası etkileşim sürecinin (siyasi, ekonomik, dini ve çatışmacı) coğrafi temas ile bağlantılı olduğu da açıktır. Şinasi Tekin (1933-2004), iki Türk devleti olan Köktürk ve Uygur dillerinde genel bir karşılaştırma yapmıştır ve Köktürkçe metinlerde “at, devlet, savaş, kağan” gibi ifadelerle sıklıkla rastlanırken ardına gelen Uygur metinlerinde şehir hayatı, inanç ve soyut temelli kelime öğelerinin bariz belirginleştiğini (Duralı, 2020, s. 68) saptanmıştır. Köktürkler çetin şartlar (boylar arası savaşlar ve Çin ile olan mücadele) sürecinde iken Uygur toplumu Çin ile medeni etkileşimini (Duralı, 2020, s. 47) şehirleşme, ticaret ve kültürel (inançsal) paydalarda artırmıştır ve tüm bunlar kullanılan “dil”e yer edinmiştir. Bu halde ifade edilebilir ki “farklı etnisitelerden oluşan toplumlarda, teolojik veya coğrafi yakınlıklardan kaynaklanan birlikteliklerde, ortak dil varlığına veya dil dünyasına rastlamak her zaman mümkündür” (Yağbasan, 2010, s. 369).

Kültür etkileşimleri zamanın ruhuna dayanır ve toplumlar, devletler arası ilişkilerin (mücadele veya uzlaş) tabiatına seyyaldir. İki farklı kültür temsilinin birbiri ile çatışması ya da yakınlaşması nazarında Çin ile sürekli mücadele içinde olmuş Köktürk Devleti ve Mani dinini seçmiş Uygur toplumu o sebep değerlendirilebilir örneklerdir. Keza benzer kültürel iletişim ve

etkileşimler Türklerin X. yy.da kitleler halinde İslam medeniyet dairesine girmesiyle de devam etmiştir.

Özarpınar Türk-Arap ilişkileri bağlamında düşüncelerini şu cümlelerle paylaşmaktadır: “İslam medeniyetine girilince, Türk dili Arapçadan etkilendi. Medeniyet benimsenince, onun kaynaklarının dili olan Arapçanın taşıdığı yeni kavramları ve duyuş tarzlarını temsil edecek kelimelerin alınması kaçınılmazdı” (Özarpınar, 1997, s. 118). Keza Özarpınar (1997) Türkçenin ilim yapmakta yetersiz kaldığını iddia ederken Arap diline medeni pay vererek Arapçanın ilim, sanat yetkinliğini Türkçeye yeğ tutmuştur.

Türkçe’de ciddi sayıda Arapça (6500’den fazla) sözcük bulunmakta ve elan varlığını sürdürmektedir (Daşdemir ve Efendioğlu, 2016, s. 161). Türkçe-Arapça dil etkileşimi karşılıklıktan ziyade Arapça ağırlıklıdır. Araplarla kotarılan teolojik birlikteliğin neticesi olarak Arapça’dan Türkçe’ye intikal sayısız (dinsel terminoloji ile ilintili) sözcük bulunurken Kur’an lisanı olarak adlandırılan Arapça’da Türkçe sözcük sayısı alınan kelimelerin 1/3’ünden azdır. Türk dilinde “örneğin; gassak (cehennemde yananların derilerinden akan irin), kusak (kokmuş, kusunç, iğrenç, soğuk) talak (boşanmak) = tul (dul, boşanmış) gibi” (Yağbasan, 2010, s. 371) sayısız Arapça kelime kullanılmaktadır.

Arap dili hakkında serdedilen mütaala, Farsça için de söz konusudur; hatta Atsız’a (2020, s. 148) göre Firdevsi’nin meşhur “Şehname”sinin tesiri o derecedir ki Türk kahramanı “Afrasiyab”, Selçuklu ve Osmanlı edebiyatında kötülüğün timsali haline gelmiştir. Firdevsi ve Fars tarihi için bu nitelemenin anlamı açıktır; “(...) Çinliler ve Farslar olmak üzere, etraflarındaki yerleşik medeniyet toplumlarını iki de bir vurmuş, sonunda da topraklarını ele geçirmiş (...)” (Duralı, 2020, s. 47) Turani kavimlerin menkıbevi/kahraman isimleri, elbette müspet tasvirlenmemiştir. Burada diğer vurgu ise Fars kültürünün Türkler üzerindeki tesiridir: “Türkçe’nin asırlarca Farsça’dan etkilendiği ve birçok sözcüğün ödünç alındığı veya birçoğunun Türkçe’nin gramer yapısına uydurularak yaşamını hala sürdürdüğünü söylemek mümkündür” (Yağbasan, 2010, s. 371). Bu süreç ve etkileşimler biteviye halde Türklerin var olduğu (Balkanlar, Kırım, Kafkasya, Kuzey stepleri, Arap Coğrafyası ve Kuzey Afrika gibi) her coğrafyaya teşmildir.

İslamlaşmanın Türkler için manevi ve kültürel etkilerini yahut bu dini kabullenışteki kolaylığı, bazı kavramsal/kültürel dil kodları üzerinden aralamak mümkündür. Turan (2020, s. 168,169) örneğin “Allah” adı ile “Tanrı” adının birlikte kullanımını, yaratıcıya atfedilen kutsal

sıfatların bir çeşit ayniyetlik çerçevesinde olması ile değerlendirmektedir. Devam ile “Kam” kültürünün ve ritüellerinin yerini menkıbevileşen evliyalar alırken “Alp”lığı, gaziler/erenler, yine bir mefkure mottosu “Kızılelma” adına Türk-İslam inanç sistemine “nizami alem davasına” taşımışlardır. Uçmak (cennet), tamu (cehennem), yükünç (secde), uluğ-gün (kıyamet), yek (şeytan), yazuk (günah) ile özdeş ıstılahları Türk kültürü, aynı anlamlandırmanın taşıyıcı kodları kabul etmiştir. Turan, peygamber/resul için kullanılan “yalvaç” ve “savcı” ıstılahlarını da kıyasa mukabil görme/görülme veya Türklerin İslam öncesi dahil olduğu farklı dinlerin kavram/dil kabul ve “devamlılığının” örnek hali ile yorumlamıştır. Kaplan (2021, s. 123) bir önceki cümlede kullandığımız “devamlılık” sözcüğünü olgusal manada “birikim” kelimesi ile kültür zenginliğinin havuzuna katmaktadır. Ona göre Türk halkları, Türk dili ile müsavi temelini muhafaza etmiştir; ama dil etkileşiminde iliştirilen, ulanan ne ise karakterine uyanı kabul etmekte beis görmemiştir. Kaplan, Türk karakteristiğinin bu hali ile Türk dili arasında sırlı bir bağın olduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla “bir kültür grubunun dili, onun dünyaya nasıl baktığı ile yakından ilgilidir” (Kartarı, 2019, s. 104).

Kaplan “Türk karakteristik”i dediğimiz kimlik-dil arasındaki gizemli bağ ve dilin edebi yönü olan “destan” anlatılarında bir kesit aralar. Nihal Atsız, Türk destanlarına değinir ve onlardaki bedii öğeleri işaretler: Kadının güzelliği, vefası, kadından ilham alışı; kahramanlık, iyiliğin galebesi, göçebeleğin tipik yaşam formunda yer edinmiş “at”a verilen önem; aymazlığa karşı cezalandırıcılık ve şeref, iffet gibi manevi değerler öne çıkan belirtkelerdir (Atsız, 2020, s. 148).

Atsız’ın vurguladığı mitsel söylem, hayat düsturu ve toplumsal düzene yönelik bilinçaltına yerleşen kurallar, roller ve davranışlardır. Bunlar “dil/söylem” ile kodlanmakta ve anlamlandırılmaktadır. Böylelikle iletişim dinamiğinin sınırlarını belirleyen açık-örtük kodlar mitler üzerinden deşifre edilebilir. Bu nevi kültürel (kod) aktarımlar coğrafi hatların uzaması, farklı medeniyet dairelerinde çoklu kültürel etkileşime girilmesi ile başkalaşmış, etkisini yitirmiş olabilir. Duralı (2020, s. 49) Türklerin belirli bir medeniyete girmesi ile (buna İslam medeniyetini de dahil eder) kadın-erkek birlikteliğinin şartlarında beliren kültür kodlarında gevşeme olduğunu ifade etmektedir.

Atsız’ın, Türk destanlarında tanımladığı karakterizasyon, geç çağlarda şehirleşme kültüründe hayat süren Türk halkı indinde anlamını muhafaza eden bir tür “kabadayılık”

mottosudur (Duralı, 2020). Bu noktada “kabadayılık” kelime örneğinden yola çıkarak bağlamsal başka bir misal verilebilecektir. Bu misal, Türk-Yunan etkileşimine dairdir.

Kültürlerarasılık/kültürleşme “acculturation” etkisini Türk-Yunan ilişkilerinde bir düziye görmek mümkündür. Tarihi, coğrafi ve idari pek çok etkileşim içinde asırlara dayanan temas hattına sahip iki millet arasında, bir çok kültürel mübadelenin olduğu ifade edilebilir. Bilinmektedir ki kültürel etkileşimlerin tipik yansımalarında söz varlıkları önemlidir. Örneğin Yunan dilinden Türkçe’ye geçmiş tarım veya denizcilikle ilgili bir çok terim bulunmaktadır. Kültürel ilişkiler ağı Türklerin Anadolu’yu yurt edinmeleri ile başlamış ve Osmanlı İmparatorluğu zamanındaki hegemonik dönemler ve Cumhuriyet sonrası kısa süren bahar havaları dışında, genelde düşmanlık temeli üzerine oturtulmuştur (Yağbasan, 2010, s. 371).

Son yıllarda Türk-Yunan ilişkilerinde yükselen gerilim barizdir (Aldoğan, 2022). Doğu Akdeniz, Kıbrıs ve Adalar Denizindeki egemenlik hakları, Batı Trakya’daki Türk azınlığı ve sığınmacı meseleleri, Ekümenik Patriklik iddiası başlıca konulardır. Özellikle politik aktörlerin ideolojik argümanlarla ötekileştirdiği Türk-Yunan toplumlarında mesafe, düşmanlık derecesine ulaştırılmak istenilmektedir. Özellikle Yunan politikacıların ve Yunan medyasının gerilimi artırdığı, etnomerkezci bakışla temellenen “bu mesafeye ise aşağılama mesafesi (...)” (Kartarı, 2019, s. 37) tanımını uygun düşmektedir.

Aşağılama mesafesine dair bir takım söylem örnekleri şunlardır: Yunan milletvekili Eleftherios Sinadinos, mülteci krizi hakkında Avrupa Parlamentosu’ndaki konuşmasında, alenice “Türkler pis ve kirlidir” cümlesini sarf etmiştir (<https://www.haberler.com>, 2016). Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a yönelik “Dimokratia” gazetesi tarafından yapılan hakaret/aşağılama, yine nefretçiliğe tipik bir örnektir. (<https://www.ahaber.com.tr>, 2020). Dimokratia gazetesi manşetinde Türkçe (argo) bir kelime ile Türkiye devleti başkanına hakaret edilmiştir. Bir diğer örnek ise Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu’nda Türk-Yunan meselelerine dair konuşmasına yanıt veren Yunanistan Başbakanı Kiriakos Miçotakis’in konuşmasıdır. Miçotakis, cümlesinde (argo) kabadayılık “kabadais” kelimesini kullanmış (<https://www.gazeteduvar.com.tr>, 2022) ve Türkiye’yi “zorbalık” yapmakla itham etmiştir. Keza Miçotakis’in sarf ettiği “kabadayı” kelimesi, Türk ve Yunan toplumu için aynı (ortak) anlamda kullanılmaktadır: TDK “Güncel Türkçe Sözlük”te “kabadayı”; “kendine özgü namus kurallarını esas alıp toplum kurallarının dışına çıkarak

zorbalık yapan kimse” (<https://sozluk.gov.tr>, t.y.) olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla Miçotakis’in kullandığı kabadayı (kabadais) kelimesi; çakırkeyif (tsakir-kefi), konak (konaki), sersem (sersemis), şapşal (sapsalis), batakcı (bataxis), çadır (çadiri), çorap (tsurapis), halı (hali) vd. pek çok kelimedede görüldüğü gibi Türk ve Yunan halklarında kullanılan ortak kelimelerden biridir (Yağbasan, 2010, s. 374,380). Türkçeden Yunancaya 3000 civarında alıntı kelimenin geçtiği söylenmektedir (Daşdemir ve Efendioğlu, 2016, s. 161).

Kartarı (2019, s. 105) Bernstein’ın düşüncelerinde, birey adına sözlü iletişim biçemlerinin kullanımında ait olunan toplumsal bağlamın etkinliğinin önemsendiğini vurgulamaktadır. Bağlam, iletişim sürecinde ideolojik sembolleri inşa etmektedir; mesela Türkiye’de “Mavi Vatan” düsturu literal bir yaygınlıktan çok, söylem etkisidir. Yine bir Yunan generalin televizyonda çıkıp, Türkler için “göçebe çobanlar” cümlesini ifade etmesi, en aşağı 13 asırlık Türk kültür ve medeniyetini ideolojik indirgemeye hapsetmektir.

Kültürlerarası ilişkilerde değişik sebeplerden yanyana gelmiş toplumlarda kültürel ve itibari statü atfedilen toplumun dil/söz etkisinin baskınlığı, temel diğer husuttur. Dolayısıyla bugün Türkçe ve Yunan dilinde yahut diğer dillerde ortak kelimelerin görülmesi, Türk toplumu ve diğer toplumların tarihi ve coğrafi kader/zorunluluk münasebetinde kültürel nüfuz gücü karşımıza çıkar. Etkilenme, tarihi perspektifte rastlaşılan ve muhatap olunan kültürün (Arap, Yunan, Acem, Ermeni, Kürt vd.) nüfuzu ile nispidir; fakat aralıklarla ideolojik ve hegemonik görüşlerin etkisi kimi noktada baskınlaşmaktadır.

Türklerin genel anlamda yabancı dillere karşı çok müsamahalı olduğu ve temasta buldukları her milletten öğrendikleriyle kavram dünyalarını geliştirdikleri söz varlıklarında belgelidir (Aksan’dan aktaran Daşdemir ve Efendioğlu, 2016, s. 160). Bu noktadan hareketle farklı kültürlerin ortak kelimeleri benimsemesi, başka bir ifade ile Türk-Yunan etkileşiminin göç ve Türk fetihleri ile doğrusal/dolaylı bağı olduğu düşünülebilir. Bu bağ, azı ile çoğu ile tarihidir ve sözlü iletişimde “tortu” izleri halen canlıdır. Dimokratia gazetesi örneği ise menfi manada şunu bildirir ki Türk ve Yunan münasebetlerine ulus-devlet merkezli odaklanıldığında kitle iletişim araçlarının ideolojik ve devlet kontrollü kimlik inşaası, ötekileştirme ve kültürlenme misyonu ifası (Yurtekin, Toyran, & Ezgin, 2020, s. 171) süreğenlik taşımaktadır.

Sonuç

Yukarıda yazageldiklerimiz geniş ve kapsamlı konular olduğu için bir çok kültür disiplini (etnosentrik, holostik) ve iletişim modellemesi (kültürlerarası model) konuya dair kesitler sunmaktadır. Türk kültür coğrafyasında, beşeri ve kültürel etkenlerin bir aralığı hesaba katılınca iletişimin sadece bilgi alışverişi ve sathi anlam aktarımıyla sınırlı kalmadığı aşikardır. Haddizatında kültür coğrafyası, kültür öbekleri ve sosyal mekânsal işleyiş yönünden mekânsal çeşitlilikleri incelemektedir; lisan, inanç, ırk, iktisat, cinsiyet, idare ve sair kültürel olguların bir yerden diğerine değişimi yahut aynı kalma yollarının betimlemesi ve çözümü üzerinde (Tanrıku, 2015, s. 473) kültür coğrafyası başlıca alandır.

İletişimin kültürlerarasılığı yeni adlar, türemeler ve semboller ile dinamik bir sentezdir; bu sebeple “Konstantinapolis” İstanbul, “Smyrna” İzmir, “Anküra” Ankara olmuştur. Türk kültür coğrafyasında yine kültürlerarası iletişimi bir iletişim ve modelleme olarak etkileşim çerçevesinin işlemsel (transactional) bağımlı sağlayan kültürel temasların toplumsal ve yine kültürel bağlamlar ve aktarımlar (dil, sembol) kullanımı üzerinden gittiği ifade edilmelidir. Kültürel aktarımlar özelinde Türkçe; Arapça, Farsça ve Fransızca gibi diller ile haşırneşir olmuştur; fakat Kürtçe, Ermenice, Arnavutça gibi diller ile bu yoğunluk saptanmamaktadır. Nişanyan (2019) Türkçenin Arapça, Farsça gibi dillerden edindiği müktesebatın dışında, diğer dillerin etkisinin toplamda %4’ü geçmediğini ifade eder. Türkçeye iktibas kelimelerin yarı kespi, örneğin Yunan dilinde; balıkçılık ve tarım ile alakalı ya da İstanbul argosunda kullanılan kimi sıra kelimelerdir. Moğolca, Ermenice, Kürtçe, Bulgarca ve Rusça, Çingenece, İspanyolca ve Yahudice, Gürcüce, Çerkesçe, Hintçe gibi dillerin oluşturduğu toplam etki “incir çekirdeğini” doldurmamaktadır (Nişanyan, 2019). Bu durumu normal karşılayan Nişanyan, Türkçenin temayülünü belirleyen toplum kesimleri nazarında, söz konusu dillerin Türk tarihinin hiçbir döneminde “prestij dil” statüsünde olmadığı kanaatindedir. Fakat dil etkileşimi yoğun olmadığı halde Ermenilere karşı ortak yaşam ölçütlüğünün işler olduğu bir vakadır. Coğrafi şartların etkisi ile izole kaldıkları anlaşılan Kürtlerin aksine, Ermeniler; Van, Erzurum, Çukurova ve İstanbul gibi Türk şehirlerinde belirli oranda nüfus yoğunluğuna sahip olmuşlardır. Yozgat’ta tespit edilen 26 Ermeni köyünün (örneğin: Armağan, Burunkışla, İğdeli, Karayakup, Menteşe, Sırçalıtekke, Şerefoğlu vs. Osmanlı idaresinde iskan edilmesi (Nişanyan, 2018) Ermeni toplumunun tecrit edilmediği anlamını doğurur.

Transactional biçime göre sadece iletilerin gönderilip alınması değil; ilişki kurmak, farklı kültürlerle anlaşmak, benlik kavramının oluşumu, topluluklar kurma ve başkalarıyla diyaloga girmek için psikolojik ve sosyal temellere dayanan iletişim söz konusu olmaktadır (Gökdağ, 2021, s. 52); dahası “(...) dil kullanıcıları, hiç ihtiyaç olmasa da tamamen psikolojik etkenlerle (moda, dinsel kaygılar vs.) kendi dillerinde mevcut olan bir sözcüğü terk edip onun yabancı dildeki karşılığını tercih edebilirler (Daşdemir ve Efendioğlu, 2016, s. 159-160). Haddizatında Arapça, Farsça ve Fransızca söz etkileşimi bu minvalde değerlendirilecek araştırmalar için veriler sunmaktadır.

Türk dili sair kültür/toplum dilleri ile işlevsel iletişimi yoğunlaştırmıştır; fakat Farsça ile akraba dil Kürtçe ile böyle bir paralellik söz konusu olmamıştır. Nişanyan (2013) “Türkçede halen kullanılan 1100 civarında Farsçadan alıntı sözcük vardır. Eskiden daha da fazlaydı. Türkçedeki Kürtçe alıntılarının sayısı, zorlasan 20-30’u geçmez. Bunların da üçte ikisi, dile son 20 yılda girmiş sözcüklerdir” demektedir. Dolayısıyla yakın uzak coğrafyanın iletişim adına beşeri etkisinin salt yeterlilik sağlamadığı, dahası kültürel üretim mübadelesinin ve pratik gerekliliklerin yapıcı kaçınılmazlığı bu çerçevede anlaşılmaktadır.

Kaynakça

- Açıköz, H. M. (2003). *İletişim Felsefesine Giriş*. İstanbul: Birey Yayıncılık.
- A Haber-Başkan Erdoğan'a Hakaret Eden Yunan Gazetesi Dimokratia'nın Sitesi Hacklendi.* (2020, Eylül 19). Ekim 22, 2022 tarihinde <https://www.ahaber.com.tr>: <https://www.ahaber.com.tr/gundem/2020/09/19/baskan-erdogana-hakaret-eden-yunan-gazetesi-dimokratianin-sitesi-hacklendi> adresinden alındı
- Akalın, M. (1983). *Modern Lengüistiğe Giriş*. İzmir: Ticaret Matbaacılık.
- Aldoğan, S. (2022, Ekim 6). Ekim 31, 2022 tarihinde <https://www.evrensel.net>: <https://www.evrensel.net/haber/471549/turkiye-yunanistan-gerilimi-siz-ah-diyorsunuz-biz-vah> adresinden alındı
- Altaylı-Macar Dilinde Bulunan Osmanlı Öncesi Türkçe Kelimeler.* (2018, Nisan 15). Ekim 23, 2022 tarihinde <https://www.altayli.net>: <https://www.altayli.net/macar-dilinde-bulunan-osmanli-oncesi-turkce-kelimeler.html> adresinden alındı
- Anadolu Üniv-Türk Dili-1.* (2018, Ağustos). Ekim 13, 2022 tarihinde <https://ets.anadolu.edu.tr>: <https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/TUR201U/ebook/TUR201U-15V1S1-8-0-1-SV1-ebook.pdf> adresinden alındı
- Atsız, N. (2020). *Türk Tarihinde Meseleler*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Bickerton, D. (2009). *Âdemin Dili*. (M. Doğan, Çev.) İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Binark, M. (2006). Kültürlerarası İletişim Çalışmalarının Türkiye Haritası. *Kültür ve İletişim*, 9(1), 71-88.
- Bulut, Ö. (2021, Aralık 12). Ekim 14, 2023 tarihinde <https://www.sosyologer.com>: <https://www.sosyologer.com/kulturel-etkilesim-nedir/> adresinden alındı
- Chomsky, N. (2010). *Doğa ve Dil Üzerine*. (A. Belletti, L. Rizzi, Dü, & A. B. Karadağ, Çev.) İstanbul: Sözcükler Yayınları.
- Daşdemir, M., & Efendioğlu, S. (2016). Kars ve Erzurum Ağzlarında Rusça Ödünç Kelimeler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*(55), 159-178.
- Duralı, Ş. T. (2020). *Omurgasızlaştırılmış Türklük*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Eagleton, T. (2019). *Kültür*. (B. Göçer, Çev.) İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Eker, S. (2018, Ağustos). Dil ve Kültür. Ş. H. Akalın, S. Eker, V. Türk, S. Aslan Demir, S. Cavkaytar, M. Macit, & S. Cavkaytar (Dü) içinde, *Türk Dili-1* (s. 2-30). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. Ekim 13, 2022 tarihinde <https://ets.anadolu.edu.tr>: <https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/TUR201U/ebook/TUR201U-15V1S1-8-0-1-SV1-ebook.pdf> adresinden alındı
- Erdem, H. S. (2020). *Wittgenstein Dilin Yörüngesinde Felsefe*. İstanbul: Köprü Kitap.
- Ergin, M. (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.

- Gazete Duvar-Miçotakis'ten Erdoğan'a "Kimse Yunanistan'a Kabadayılık Yapamaz".* (2022, Eylül 22). Ekim 21, 2022 tarihinde <https://www.gazeteduvar.com.tr:https://www.gazeteduvar.com.tr/micotakisten-erdogana-kimse-yunanistana-kabadayilik-yapamaz-haber-1582130> adresinden alındı
- Giddens, A., & Sutton, P. W. (2018). *Sosyolojide Temel Kavramlar*. (A. Esgin, Çev.) Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Gökdağ, R. (2021). *Kişiler Arası İletişim İnsan İlişkilerinin Psikolojik Temelleri*. Ankara: Töz Yayınları.
- Güncel Türkçe Sözlük*. (tarih yok). Ekim 10, 2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr> adresinden alındı
- Haberler-Türklere Ağır Hakaret Eden Yunan Vekil*. (2016, Mart 9). Ekim 22, 2022 tarihinde <https://www.haberler.com:https://www.haberler.com/guncel/turklere-agir-hakaret-eden-yunan-vekil-ap-8241964-haberi/> adresinden alındı
- İletişim-Adnan Menderes Üni.* (t.y.). Ekim 16, 2023 tarihinde <https://akademik.adu.edu.tr:https://akademik.adu.edu.tr/myo/cine/webfolders/File/ders%20notlari/iletisim.pdf> adresinden alındı
- Işıldaklı, B. (2020). İnsan Haklarının Evrenselliği İle Kültürel Rölativizmin Paradoksu. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 1(1), 17-29. Ekim 16, 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1553480> adresinden alındı
- İmer, K. (1990). *Dil ve Toplum*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Kaplan, M. (2021). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kartarı, A. (2019). *Kültürlerarası İletişim*. (A. Kartarı, Dü.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Marshall, G. (1999). (O. Akınhay , & D. Kömürcü, Çev.) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mc Quail, D., & Windahl, S. (2005). *İletişim Modelleri*. (K. Yumlu, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi.
- Mert, O., & Bozkırlı, K. Ç. (2015). Orhun Yazıtları'nda Boyları Bir Araya Getirme Çabaları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 1-15. Ekim 17, 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/136982> adresinden alındı
- Nişanyan, S. (2013, April 10). <https://nisanyan1.blogspot.com:https://nisanyan1.blogspot.com/search?q=k%C3%BCrt%C3%A7e> adresinden alındı
- Nişanyan, S. (2018, Nisan 14). Ekim 24, 2022 tarihinde <https://nisanyan1.blogspot.com:https://nisanyan1.blogspot.com/2018/04/afedersiniz-ermeni-seyleri.html> adresinden alındı
- Nişanyan, S. (2019, Mayıs 17). Ekim 24, 2022 tarihinde <https://nisanyan1.blogspot.com:https://nisanyan1.blogspot.com/search?q=ermenice+kelimeler> adresinden alındı

- Önlü, M., & Saran, M. (2019). Akademik Bir Disiplin Olarak Kültürlerarası İletişim ve Kuramsal Temeller. S. Bitirim Okmeydan, & M. Saran (Dü) içinde, *Kültürlerarası İletişim* (s. 15-54). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Özakupınar, Y. (1997). *İslam Medeniyeti ve Türk Kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Özdemir, İ. (2011). Ekim 6, 2023 tarihinde <https://www.folkloredebiyat.org>: <https://www.folkloredebiyat.org/sayilar/fe-66.pdf> adresinden alındı
- Özsoy, T. (2021). Sosyal Bilim Araştırmalarında Etik ve Emik: Etnosentrizm Ölçeği. *Idea Studies Journal*, 7(35), 925-944.
- Prince, J. D., & Berbercan, T. M. (2013). Macar Dilindeki Türkçe Unsurlar. *Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 123-134.
- Sarıgül, F. A. (2019). *Popüler Kültür Nedir Ne Değildir?* İstanbul: Altınbaş Üniversitesi Yayınları.
- Tanrıkulu, M. (2015). Türkiye Coğrafyasında Genel Kültür, Alt Kültür ve Mozaik Kültür., (s. 473-480).
- TDK Sözlük-İletişim*. (2019). Ekim 12, 2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr>: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- TDK Sözlük-Kültür*. (2019). Ekim 13, 2022 tarihinde <https://sozluk.gov.tr>: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- TDK Sözlük-Dil*. (2019). Ekim 22, 2022 tarihinde <https://sozluk.gov.tr>. adresinden alındı
- Turan, O. (2020). *Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Ulusoy, H. Ö. (2017, Haziran 15). Kültürlerarasılık, Çokkültürlülük ve Etnisite: Eskişehir'deki Çerkeslerin Kültürlerarası İletişim Pratikleri. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 27, 165-181. Ekim 14, 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr>: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/495137> adresinden alındı
- Yağbasan, M. (2010). Kültürlerarası Etkileşim Bağlamında Türkçe ve Yunanca' daki Ortak Sözcüklerin Değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 367-388. Ekim 21, 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/715923> adresinden alındı
- Yaylagül, L. (2006). *Kitle İletişim Kuramları*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Yurtekin, F., Toyran, M., & Ezgin, S. (2020). Kişilerarası İletişimde Dijitalleşme ve Kültürel Etkileri. S. Ulağlı (Dü.) içinde, *İletişim Çalışmaları* (s. 159-177). İstanbul: Motto yayınları.

Extended Summary

The topic of this study has been studied in detail. Interdisciplinary concepts (culture, geography, culture, communication) in the field of internal interaction and functionality of communication in Turkish cultural geography will be investigated, and the interests flowing from the qualitative content will be Deciphered.

In the environment of Turkish culture, importance is attached to the explanations of the concept of language, culture, geography and society. The complement of the axiom to the axiom "intercultural interaction and interaction that can interact" summarizes this topic with local facts related to qualitative pillars and relations related to education. Intercultural interaction, communication and language are the main implications on the national axis.

It is not enough to Decipher the historicity of the relationship between language, culture and communication with a categorical and uniform answer; these items include thousands of years of historical and sociological history. The answers to the question of whether language creates culture as a mere factor or whether language development finds its own course with culture; but it will involve nesting. However, it should be said that the phenomenon of language is considered as an important tool in interpersonal communication (Akalın, 1983).

The point we are sure of is that language and culture cannot be discrete in communication. Yaylagül (2006, p. 7) in his own words, the phenomenon of language is the main actor of communication processes, as well as the concepts of reason and consciousness. These concepts or phenomena work on the norms and symbols of human communities, which are distinguished from other species of living beings by making an effort to express their existence, giving priority and referring to each other.

In daily life, when you come to work in the morning, you greet someone or someone, talk about the work you are going to do, use signs or writing according to the content of the work. When you come home in the evening, you continue other communication activities while spending time with your family. Therefore, man is a social creature who hears, feels and needs communication in order to live together.

The sustainability of human existence cannot be explained without the ability to "communicate", which is also inherent in this species. A figure from the Paleolithic Era, unadorned stones in the Orkhon Valley, clothes, media tools, a lament and even silence express a human phenomenon, communication. Therefore, communication is a way of self-identification and existence of man.

Intercultural communication and interaction include sophisticated and multidisciplinary areas. Therefore, intercultural communication is an interdisciplinary study. In parallel with the Deceleration of the interaction between societies with the age of globalization, the economic, technological, cultural and

political phenomena in our world have become more complex and the variables in intercultural communication studies have started to differ.

The process that we will call the "acceleration of the Earth" is not the reduction of the rotation of the sphere around its axis (from 24 hours), the faster circulation of night and day. What we mean is the dizzying speed of human dexterity in the information, technical and transport network. What we have seen in this panorama in summary, in the last 25 years, knowledge production and technological developments (based on the origins of modernity) infrastructure with globalization, increased global and diversified human relationships in multi-lived, because access to information and spatial mobilization, global integration/adaptation process of interpreting developments; this situation reveals the phenomenon/result called globalization and real life is thrown into the confrontational climate of "national" resistance under the influence of the new ruling (global) order (Özsoy, 2021, p. 925).

Diverse cultural connections and representation groups are a reality in many nation-states. While different ethnic structures and subcultures are discussed in this right, the phenomenon of migration is another internal phenomenon, because "people who change their place through migration encounter other cultures" (Cards, 2019, p. 183). Especially in Turkey, the impact of the experience of internal and external migration on the process of intercultural interaction and communication and its qualitative outputs are extremely important. In particular, Turkey is included in the category of countries receiving heavy (Syrian, Afghan and African) migration due to the regional events that occurred after 2011. Today, the issue of migration and asylum seekers is an undeniable topic of intercultural communication studies. Therefore, Deciphering the dominant culture as "foreign" or "other" and how the social (ideological-political) structure is included in circulation through communication channels are among the important questions and questions that need to be answered in intercultural communication studies.

Well, who are these ancient people, the Turks, who have influenced and influenced the societies in that geography without leaving any doubt with their long-term existence in different geographies of the world (Yağbasan, 2010, p. 370.371)?

S. The status of Teoman Duralı:

The ancient Turks, who lived in the dense pine forests of the North, in the taiga, in the forager-hunter order near the treeless lands of the Arctic Circle, the tundra, were probably after reindeer herds that went south for food due to the cold and arid climatic conditions. more specifically, they moved to the steppes south of Lake Balkash. They stopped collecting. On the other hand, continuing to hunt, they began shepherding and animal husbandry (...) but more importantly they tamed the horse, an event that can even be remembered as a turning point in the history of mankind. They attracted some Indo-European tribes they

encountered on their migration routes, adopted their languages and cultures; it has been suggested that they were mixed with some of them (Durali, 2020, p. 26).

Turks are an ancient nation that has lived fluently in a wide geography and therefore has endless interaction with different cultures. According to Atsiz (2020, p. 10), Although the Turks have established many states in different geographies, their history is an uninterrupted union.

The geographies where the Turks are located and concentrated (Central Asia, Western Asia, Balkans, Crimea, Middle East, Caucasia and Anatolia) are strategic geographies near the end of the ancient era due to the economic relations and cultural interactions between East and West. Dec. At this point, the historical "Silk Road" should be remembered. The Turks occupied an indifferent place in the exchange of goods, crafts and ideas with China, Iran, the Middle East and Eastern Rome and extended to the "Old Continent". According to Durali (2020, p. 30,31), The geographies shaped by the Turks through wars and mass movements have the characteristic of "appropriate personality", not as annexed lands outside the homeland; on the contrary, it was conceived and adopted as a homeland. Therefore, "Turks have been the main factor in the formation of the unique cultural structure of Anatolia with universal values today" (Tanrikulu, 2015, p. 475). Thus, while the old Turks reached the intercontinental geographies, they implemented the new "Turkeli" wherever they reached.

Due to historical and geographical fate / necessity, Turkish society and other societies have been influenced by each other in cultural relations. The effect of this is that the culture (Arab, Greek, Persian, Armenian, Kurdish, Hungarian, etc.) is considered in the historical perspective; however, at some points the influence of ideological and hegemonic views prevails.

For this reason, this study wants to take a cross-section of the interaction dimension of language influence in Turkish culture and geography. Superficial examples from Kurdish, Armenian, Greek, Arab and Persian cultures are emphasized.

Nowadays, the cultural influence of language in Turkish geography is an inevitable element of communication.